

Utrecht van Toen

Straatverhalen uit de jaren '50-'60

Utrecht van Toen

Straatverhalen uit de jaren '50-'60

Willem Mulder

Eerste druk 2014

Tweede druk 2016

Schrijver: Willem Mulder

Coverontwerp: VM Holding

ISBN: 9789402149906

© Willem Mulder

Eerder verschenen van deze auteur: *Fout Geld*.

Tempel van Hebzucht (medio 2016)

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord:

Ik heb besloten om de inkomsten van deze bundel te schenken aan een goed doel met een Utrechtse band en locatie.

De opbrengst gaat naar de Vrienden van het Wilhelmina Kinderziekenhuis. Vrienden WKZ wil dat een ziek kind zich in het WKZ zoveel mogelijk kind voelt.

Met de opbrengst worden projecten gerealiseerd die het verblijf van kinderen en hun ouders in het kinderziekenhuis veraangename en wordt wetenschappelijk onderzoek gefinancierd dat is gericht op het verbeteren van de behandeling en begeleiding van zieke kinderen.

Mocht u dit boekje geleend- of gekregen hebben dan vraag ik u een donatie te doen. U help daarmee een kind en ouders in moeilijke tijden, ze zitten in een positie waarin ze alle hulp kunnen gebruiken. Elk bedrag is welkom.

Kijk op: www.vriendenwkz.nl/steun-vrienden-wkz/doneer.

Van de auteur:

In deze verhalenbundel heb ik straatverhalen beschreven zoals ik ze mij herinner uit mijn jeugd. Ik ben opgegroeid in de jaren vijftig en zestig op de Laan van Engelswier in de wijk Ondiep te Utrecht.

Ik probeer u met een aantal verhalen een beeld te geven hoe het leven zich afspeelde in die tijd en vooral op de straat.

Hopelijk brengen ze u met een glimlach weer terug in de sfeer van de jaren vijftig en zestig en het leven zoals het toen was.

Over de auteur:

Willem Mulder is ondernemer in gezondheidsartikelen.

Hij is schrijver van een aantal gepubliceerde korte verhalen en de thrillers Fout Geld en Tempel van Hebzucht

Met dank aan:

Maija, Carla, Sanna-Liisa en Jan voor het redigeren van mijn teksten.

Ook dank aan de Vrienden WKZ voor de ondersteuning.

Inhoud:

Vroeger was alles groter en had je tijd	9
Zakgeld in Ondiep	15
De winter van toen	21
Regels en eer	23
Toen er nog tijd was	27
Scholen in Ondiep	29
Muziek van zolder	33
Kerstbomen	37
Badkamers in Ondiep	41
Communiceren	45
Verzamelen	47
Zwemmen	49
Schele gele	53
Vissen	57
En toen was er beeld	61
Straathonkbal	65
Beertje	69
Mijn Mobylette	73
De Noordse Berg	77
Uit de tijd	81
Boer van toen ZZP-er van nu	85
Kranten lopen	89
Verjaardagen	93
Heb je nog spatjes?	97
Op de klus	101

Vroeger was alles groter en had je tijd

Dat was het eerste wat in mij opkwam toen ik sinds lange tijd weer in mijn oude buurt was. Die gigantische berg in het veld was een heuveltje geworden. De grote speeltuin met zandbak en ijzeren speelrekken is verdwenen en een soort van wild bosje geworden. Het veld in de wijk wat in mijn gedachten de omvang had van minstens vier voetbalvelden, is door de tijd gekrompen naar een uitgerekt doelgebied. Zelfs de huizen lijken kleiner. Ik ben geboren in de wijk Ondiep, aan de Laan van Engelswier, die uitkeek op de speeltuin. De flat staat precies op de hoek, net naast de spoorbaan. Als we visite hadden en er een trein langskwam, vroegen ze altijd verbluft of we er geen last van hadden.

‘Waarvan?’ vroegen we steevast verbaasd.

Als je opgroeit naast een spoorbaan hoor je geen treinen meer.

Dat was alleen een probleem als je op de spoorbaan stond om een vlieger of een bal op te halen. Dan was het oppassen.

De speeltuin naast het veld en recht tegenover ons huis was de verzamelplek waar de buurt elke avond bij elkaar kwam. Ik hoefde maar uit het raam te kijken of er iets te doen was. Dat was er altijd. De enige keer dat ik niemand buiten zag, was toen er een paar dolle stieren uit het slachthuis even verderop waren ontsnapt. Doodstil was het, op de stieren na, die woest in de speeltuin stonden te blazen.

Alles gebeurde buiten in die tijd. Ik kwam alleen maar naar binnen om te eten en te slapen, de rest vond plaats buiten op straat. TV of internet bestonden immers nog niet.

Dat is haast niet voor te stellen in deze tijd, waarin jongeren met internet opgroeien en het lijkt of ze alleen uit pure noodzaak naar buiten komen.

Vroeger was dat anders. Je zal mij niet horen zeggen ‘beter’, maar zeker anders. Anders, omdat je deze tijden niet met elkaar kunt vergelijken. De tijdbesteding lag vroeger buiten op de straat, niet in de pixels van beeldschermen.

Omdat ik vrij uitzicht had op het veld tussen de Schutstraat en de Laan, wist ik direct wie er buiten was en met wat.

‘Met wat’ was heel belangrijk. Je had vroeger namelijk het speelbegrip ‘tijd’. Deze tijd was een periode waarvan niemand wist wanneer het begon of wanneer het eindigde en dat is best vreemd

voor tijd. Om de zoveel tijd had je gewoon weer een andere trend, 'speeltijd'.

Speeltijd had vele namen zoals 'vliegertijd', 'tollentijd', 'hoepeltijd', 'rolschaatstijd', 'krijttijd', 'knikkertijd', 'landjepiktijd', 'stoepranden', 'fietstijd', 'voetbaltijd' en ga zo maar door.

Het was opmerkelijk dat de 'tijd' door praktisch iedereen werd gevolgd. Er werden geen afspraken gemaakt over tendens, de tijd was er, of niet. Iemand begon met vliegeren en zodra er twee of meer waren, was het vliegertijd.

Toen waren de wondervliegers heel populair. Dat waren heel lichte vliegertjes met een papieren staart en een klosje garen. Ze waren goedkoop en heel makkelijk met weinig wind omhoog te brengen. Bij aankoop van de vlieger zat er een klosje met garen bij wat je natuurlijk veel te kort vond voor een behoorlijke hoogte. Dat verlengde je dan met een klosje garen uit de naaidoos van je moeder. De kunst was om de eerste keer niet te vergeten dat de garen niet vast op de klos zaten.

Dan stond je de vlieger omhoog te vieren en zoef, daar ging je vlieger. En als je de pech had lag hij op de spoorbaan. Of nog erger: op het Houtplein.

Als je vlieger op de spoorbaan lag, moest hij eraf gehaald worden, dat was duidelijk. Als jij het zelf niet deed, kwam er wel een ander en dan was je 'm kwijt, zo was de ongeschreven regel.

De spoorbaan was beveiligd met een hek van ruim twee meter en daarbovenop prikkeldraad. Ik heb heel wat smoezen moeten verzinnen om die winkelhaken in mijn kleren te verklaren.

Uiteraard was het streng verboden, maar soms moest je gewoon de spoorbaan op voor je vlieger of je bal.

Anders kreeg je 'm niet terug.

Ik nam altijd iemand mee om mij te waarschuwen voor een naderende trein. Ik hoorde hem immers niet meer!

Als je vlieger op het Houtplein lag, had je een probleem.

Aan de andere kant van de spoorbaan lag namelijk de buurt van de Houtpleiners zoals we ze noemden. Zij beschouwden losse vliegers als hun bezit en namen ze direct in beslag. Met de kerstbomenjacht was dat niet anders. Je haalde het niet in je hoofd om kerstbomen van het Houtplein te halen. Dat deed geen mens, want de Houtpleiners waren geducht en gevreesd.

De meeste mensen kwamen niet verder dan de 'patatzaak' (snack-

bar), net onder de tunnel door aan het einde van de Schutstraat. De grens tussen de wijken was gek genoeg niet de spoorbaan, maar die patatzaak. Inmiddels is de tunnel verplaatst naar de hoek waar ik ben geboren, de Laan van Engelswier.

De patatzaak was de hangplek voor de jeugd. Daar kreeg je een gigantische zak patat met mayonaise voor tien cent. De muziek kreeg je erbij. De nieuwste hits kwamen uit die jukebox die altijd keihard aan stond. Max van Praag, de platenhandel aan de andere kant van de spoorbrug op de Amsterdamsestraatweg, was de leverancier.

De deur van de patatzaak was altijd open en de muziek was van ver te horen. De jeugd werd aangetrokken door de nieuwste hits en niet te vergeten, het eten.

Ze waren verdeeld in wat wij noemden Vetkuiven en Sjorsklanten.

De Vetkuiven reden voornamelijk op een Kreidler of een Zund-app. Die brommertjes behoorden tot de categorie 'Buikschuivers', die deze naam te danken hadden aan het doorlopende zadel. Het zadel was namelijk een lang zitgedeelte waar je helemaal achterop kon zitten. Om te sturen moest je dan plat op je buik. De naam 'Buikschuiver' was geboren.

De Sjorsklanten reden op een Puch of een Tomos. Deze modellen hadden een korter zadel. Op dat zadel zat je rechtop. Het stuur was meestal hoger zodat je met je armen omhoog moest sturen. Alles draaide om de Easyrider-zit. Bij deze rijders ging het meer om de uitstraling en het comfort dan de snelheid.

De muziekvoorkeuren van de Vetkuiven waren de bekende Stones en alle hardrock-stijlen die erbij hoorden.

Bij de Sjorsklanten werd naar de Beatles en de meer melodieuze songs geluisterd. De Vetkuiven noemden dit "het slappere werk voor de softies". De Sjorsklanten op hun beurt vonden die "tering-herrie" van de rock maar niets.

Bij het draaien van de muziek was altijd een van de twee groepen stil, maar soms was er een nummer dat beide groepen meezongen. Meestal een nummer dat op dat moment een hit was. Je wilde niet dom overkomen dus zong je mee.

De twee groepen wilden elkaar elders nog wel eens in de haren vliegen. Bij de Sjorsklanten waren de haren vrij lang (voor die tijd) en bij de Vetkuiven was er altijd dat vet. Daar had je niet veel